

ADMIRAL NJEGOVA IMENOVAN A MORNARIŠKEGA POVELJNIKA IN AČELNIKA MORNARIŠKE SEKCIJE VOJNEGA MINISTRSTVA.

Cesar je izdal na brodogovnega poveljnika admirala Njegova lastno ročno pismo, s katerim ga imenuje za mornariškega poveljnika in načelnika mornariškega oddelka vojnega ministrstva. Ostane pa še nadalje na svojem dosedanem mestu.

DIPLOMATIČNE ZVEZE MED LIBERIJO IN NEMČIJO PREKINJENE.

Generalni konzul ljudovlade Liberia v Berlinu je dobil obvestilo, da so diplomatske zveze med Liberijo in Nemčijo pretrgane.

Liberija je svobodna ljudovlada ob Zgornjegovinejskem zalivu zahodne afriške obali. Morsko obrežje, ki ga seče več manjših in večjih rek in so nekatere v spodnjem teku plovne z barkami do 120 km ni ugodno za plovstvo. Po jako rodovitnih in prav zdravih visokih planotah se potikajo sloni in pasejo antilope in bivolji. Liberija ima krasne palmovce gozde, tu rase ananas in kavovec do 12 m visoka drevesca. Podnebje je najbolj vroče na zemlji. Srednja temperatura je 27,5° C. Najbolj vroč mesec je januar; deževje nastopi dvakrat na leto, in sicer od maja do avgusta in od oktobra do konca novembra. Primorska tržišča so: Monrovia, Marshall, Edina, Buchanan. Trgovina je vsa v rokah belih. Izvažajo kavo v Nemčijo, olje na Angleško; poleg tega se izvažajo še kakao, indigo, bombaž, slonova kost, kavčuk itd. Liberija se je ustanovila leta 1822. V Washingtonu se je bilo leta 1816. ustanovilo društvo za naseljevanje oprostjenih ameriških črnih sužnjev. Prvikrat je naselilo to društvo leta 1820. na otoku Sierra Leone 30 družin osvobodjenih ameriških sužnjev, a poskus se ni posrečil, ker so nasprotovali naselbini Angleži. Posrečil pa se je bil drugi poskus leta 1822. ob rtiču Monte-Serrado. Tu je ustanovilo društvo kolonijo Liberijo in glavni kraj Monrovia imenovalo po prvem predsedniku. Kolonija je bila do leta 1848. odvisna od ameriškega društva. V tem letu se je pa odpovedalo svojim pravicam in Liberija je postala samostojna. Leta 1860. se ji je pridružila zamorska ljudovlada Maryland, ki je bila ustanovljena leta 1834. Beli prebivalci si smejo pridobiti posestev samo z dovoljenjem vlade, političnih pravic pa nimajo. Predsednik in 13 reprezentantov se voli na 2 leti, 8 senatorjev na 4 leta. Vlada je sestavljena iz 5 ministrov. Denar in mero imajo angleški, v veljavi je pa tudi ameriški dolar. Kdor je sposoben za orožje, je podvržen vojaški dolžnosti od 18. do 50. leta. Milica ima 5 polkov. Vsaka vas, ki ima 300 prebivalcev, mora imeti šolo. V deželi sta dve višji šoli za dečke in deklice. Oфициelni jezik je angleški. Državne vere nimajo, razširjena pa je zelo ameriška episkopalna cerkev. Plovstvo je jako razvito. Prebivalcev ima nekaj čez 2 milijona.

UJETNIKI CENTRALNIH DRŽAV.

«Oesterreichisch-ungarische Kriegskorrespondenz» objavlja pregled o številu vojnih ujetnikov med vojsko s stanjem 1. februarja 1917. Ujetih je bilo v

Nemčiji: Francozov 367.124 (med njimi 6278 častnikov), Rusov 1.212.007 (9223 častnikov), Belgijcev 42.435 (658 častnikov), Angležev 33.129 (1104 častniki), Srbov 25.879 (nobenega častnika), Rumunov 10.157 (202 častnika.) V Avstriji: Rusov 852.853 (4755 častnikov), Srbov 97.072 (709 častnikov), Črnogorcev 5595 (31 častnikov), Italijanov 92.712 (2227 častnikov), Rumunov 38.327 (542 častnikov), Francozov 465 (12 častnikov), Angležev 31 (18 častnikov). V Bolgariji Angležev 628 (24 častnikov), Francozov 890 (21 častnikov), Italijanov 305 (7 častnikov), Rusov 5559 (120 častnikov), Rumunov 28.507 (789 častnikov), Srbov 31.679 (187 častnikov), Belgijca 2, Črnogorcev 12. V Turčiji Angležev 11.453 (560 častnikov), Francozov 128 (9 častnikov), Rusov 10.280 (132 častnikov), Rumunov 2042 (3 častniki). Ujetih je bilo torej 1. februarja 1917 v osrednjeevropskih državah: V Nemčiji 1.690.731 (17.474 častnikov), v Avstriji 1.092.055 (8.294 častnikov), v Bolgariji 67.582 (1148 častnikov), v Turčiji 23.903 (704 častniki). Vseh vojnih ujetnikov je torej bilo 2.874.271; na posamezne narodnosti odpade na Ruse 2.080.699 (14.230 častnikov), na Angleže 45.241 (1706 častnikov), na Italijane 98.017 (2234 častnikov), na Belgijce 42.437 (658 častnikov), na Rumune 79.033 (1536 častnikov), na Srbe 154.630 (896 častnikov), na Črnogorce 5607 (31 častnikov).

NEMCI IZKLJUČENI IZ KOLONIJE HONKONG.

Trgovska zbornica v Honkongu je sklenila, da izključi Nemce iz kolonije vsaj za deset let potem, ko se sklene mir. Pozneje se bodo smeli naseliti le pod strogimi predpisi.

RAZMERJE UJETIH ČASTNIKOV Z UJETIM MOŠTVOVOM.

Na vsakega v osrednje evropskih državah ujetega častnika odpade po en častnik na 145 Rusov, na 57 Francozov, na 26 Angležev, na 42 Italijanov, na 62 Belgijcev, na 50 Rumunov, na 169 Srbov in na 180 Črnogorcev.

IZGUBA NEMČIJE NA LADJAH.

Nemški kontreadmiral M. Foss je priobčil članek, v katerem pojasnjuje, kako je Nemčija rasla in bogatela od leta 1870. naprej in kako je to vzbujalo zavist in sovražstvo Angležev. Angleži se čutijo za gospodstvo poklicane in ne trpe nobenega rivala. Gospodje sveta hočejo biti Angleži in zaničujejo vse druge narode. Nемец jim ni nič več kakor culukafer, a ko so čutili, da je le kaj več in jako mogočen tekmovalac, se je vse njih sovražstvo koncentriralo na Nemce. Od 4. avgusta 1914. je Nемец na Angleškem in v vseh nemških kolonijah brezpraven in ker obsega angleška oblast petino vsega sveta sploh, so bili Nemci povsod prisiljeni, likvidirati svoje kupčije. Te strašne razmere se še postružejo, ker zna Angleška čedalje nove države zvaliti na svojo stran. V Ameriki živi mogočna nemška manjšina, a pritisk angleškega plemena je tako silen, da se ta manjšina

še ganiti ne upa. Tekom kratkega časa je bilo uničenih mnogo milijard nemškega imetja in nemška trgovska zastava je izginila z morja. V angleških, francoskih, ruskih, italijanskih, portugalskih, ameriških, grških in brazilskih pristanih mučeče se nemške trgovske ladje so bile vse zaplenjene. V avgustu 1914. je štelo nemško trgovsko brodogovje 5.459.296 ton. Izmed teh ladij je bilo vjetih na morju 74 ladij s 187.000 tonami, zaplenjenih v angleških pristanih 182 ladij s 456.000 tonami, zaplenjenih v francoskih in ruskih pristanih 94 ladij s 43.000 tonami, zaplenjenih v italijanskih pristanih 39 ladij s 172.000 tonami, zaplenjenih v portugalskih pristanih 75 ladij z 227.000 tonami, zaplenjenih v ameriških pristanih 88 ladij s 630.000 tonami, zaplenjenih v brazilskih pristanih 46 ladij z 236.000 tonami, v grških pristanih 9 ladij z 18.500 tonami, v japonskih 12 ladij s 24.500 tonami, v kitajskih 11 ladij z 22.000 tonami. Skupaj torej 630 ladij z 2.116.000 tonami. Če se računa, da je veljala zgradba vsake teh ladij po 400 mark za tono, znaša torej izguba le pri trgovskih ladjah 846.400.000 mark.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO- POMOŽNE SVRHE.

Ljudska šola v Št. Jerneju na Dolenjskem, 125,50 K; ljudska šola v Boštanju, 103,39 K; Vincencij Berce, nadučitelj v Št. Janžu na Dolenjskem, 10 K; Keki Mandova, meščanska učiteljica na Reki, 10 K; Božo Račič, učitelj v Toplicah pri Zagorju, 10 K; dr. Tomaž Romih, ravnatelj meščanske šole v Krškem, 10 K; čisti donesek koncerta v korist oslepelim vojakom na Polzeli v Savinski dolini pod vodstvom tovariša Antona Nereta, nadučitelja v Zg. Ponikvi, 800 K; nadučiteljica soproga Fran Luznarjeva na Primorskem pri Kranju, 10 K; zbirka šolske mladine na Vrđeli v mesecu aprilu, 30 K; Mara Valenčak, 2,60 K, Amalija Orehek, 2,60 K in Fani Novak, 2,60 K, vse tri učiteljice pri Sv. Juriju v Slov. goricah; zbirka zasebnega učnega zavoda J. Christofa v Ljubljani, 36,28 K; skupaj 1152,97 K.

Danes izkazanih 1.152,97 K
V zadnji številki izkazanih 270.820,78 K
Skupaj 271.973,75 K

V. VOJNO POSOJILO.

Pri nabiralščih na slovenskih ljudskih šolah na Štajerskem se je podpisalo V. vojnega posojila: šolski okraj Brežice, 117.700 K; šolski okraj Celje okolica, 49.950 K; šolski okraj Cmurek, 31.200 K; šolski okraj Gornjigrad, 10.600 K; šolski okraj Gornja Radgona poleg v 7. št. »Učit. Tov.« izkazanih 41.500 K še 7.300 K; šolski okraj Konjice, 72.600 K; šolski okraj Kozje, 89.900 K; šolski okraj Laško, 169.400 K; šolski okraj Maribor okolica, 1.289.650 K; šolski okraj Ormož poleg v 7. št. »Učit. Tov.« izkazanih 74.000 K še 17.300 K; razen tega je bila v 7. številki »Učit. Tov.« po neljubi pomoti izpuščena vsota 900 K, ki se je podpisala po posredovanju učiteljstva in šolskega vodstva v Runču; šolski okraj Sevnica, 18.800 K; šolski okraj Slov. Bistrica, 339.500 K; šolski okraj Št. Lenart, 394.250 K; šolski

okraj Šmarje, 21.700 K; šolski okraj Vrnsko, 114.700 K; skupaj 2.745.450 K. Danes izkazanih 2.745.450 K
V zadnji številki izkazanih 7.446.257 K
Skupaj 10.191.707 K

SREDNJE SOLE.

Fran Omerza, prof. v Št. Vidu nad Ljubljano, 12 K; profesorski zbor na c. kr. višji realki v Ljubljani, 78,31 K; profesor dr. Fran Pernè v Ljubljani, 10 K; učiteljski zbor c. kr. učiteljska v Ljubljani, 14,14 K; dr. Josip Marinko, c. kr. profesor v p. v Mavčičah pri Kranju, 1000 K; profesorski zbor višje realke v Ljubljani, 76,70 K; skupaj 1191,15 K.

Doslej izkazanih 46.901,07 K
Danes izkazanih 1.191,15 K
Skupaj 48.092,22 K

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:
Za »Rdeči križ« itd. K 271.973,75
III. vojno posojilo 278.848,69
IV. vojno posojilo 2.761.038.—
V. vojno posojilo 10.191.707.—
Srednje šole 48.092,22
Končna vsota K 13.551.659,66

Cesar mladini in učiteljstvu.

Dne 1. maja letos je cesar prisostoval in z velikim zanimanjem gledal otroške igre, vojaške in telovadne vaje na igriščih odločenih za dunajsko šolsko mladino. Vse, kar je videl in čul ob tej priliki je Nj. Veličanstvu toliko ugajalo, da je izdal drugi dan na naučnega ministra dr. barona Hussareka sledeče lastnoročno pismo:

Ljubi dr. baron Hussarek!

V božji svobodni naravi sem videl večeraj 2400 deklic, mladeničev in dečkov, otrok mojega glavnega in prestolnega dunajskega mesta, pri otroških igrah, vojaških in telovadnih vajah. Slišal sem iz mladih grl izborno vezbano petje. Z zadovoljstvom opažam, kako sedaj tudi šola spoznava potrebo, posvečati živo pozornost telesnemu razvoju mladine. Zahvaljujem se vam, ljubi baron Hussarek, in vsem onim, ki umno pospešujejo to jako važno panogo mladinske oskrbe, zahvaljujem se zlasti preizkušenim učnim močem, ki vodijo, čeprav je njihovo učno delovanje ob sedanjih razmerah bistveno otežkočeno, njim zaupane učence pod milo nebo, skrbijo za telesno vezbanje, vzbujajo ljubezen do narave in postružejo čustva naraščaja. Pričakujem da se bo nadaljevalo z vnemo in smotreno na pričetni poti. Vsakdo, kdor sodeluje, si pridobi najlepšo zaslugo, ker plemenituje najdragocenejši zaklad države, našo ljubo mladino. — Baden, 1. maja 1917. Karel I. r. Hussarek I. r.

Lepe besede je izpregovoril naš cesar v tem lastnoročnem pismu. Povdarjal je, kako dragocen zaklad izročajo starši šoli, da ga izobrazuje in vzgaja. Izrekel je popolno priznanje učiteljstvu, ki vestno vrši tudi sedaj v teh težkih razmerah svojo nalogo in se trudi, da nadomešča

šas dva igralca. — To so bile sijajne koncertne točke. Pevski zbor pod Neratovim vodstvom so tvorili izvečine domači in okoliški tovariši in tovarišice; da se učiteljstvo ob takih prilikah izkaže, je znano. V celotnem trdim o koncertu, da bi se proizvajal lahko tudi kje drugje kot na Polzeli, in povsod bi rekli, da »so imeli res umetniški užitek«. — Kar je povedati o koncertu in o vsej prireditvi ostalega, pove že poročilo samo, edinole Nerata v maski lumpacija-vagabunda in njegov šaljivi kuplet o aprovizaciji bi omenili: kuplet in prednašanje je vredno svoje aktualnosti.

S tem smo povedali vse. Pravzaprav naš namen itak ni bil »pisati oceno« koncertu in prireditvi, pisal sem le, da povem nekaj drugega.

V današnjih dneh se pritiska od vseh strani na šolo, da se v njej in po njej pobira za itd. Radevolje opravlja učiteljstvo ta posel in številke, ki jih priobčuje »Učit. Tov.« že skoro tri leta, kažejo, s kakšnim uspehom. Ali vse to do brotvorno vojno delo je nekako službeno dolžnostno, že nekako uradno, ker se vrši po naročilu oblasti. Njegova idealna stran sicer zato ni manjša in zgodovina o sedanjih vojni bo morala zapisati učiteljstvo med, najpožrtvovalnejše delavce. Prireditve na Polzeli pa kaže še več: samovoljno, iz golega idealizma se žrtvuje

učiteljstvo, daruje svoj skopo odmerjeni prosti čas, si nareja v sedanjih razmerah občutne stroške in prireja koncerte v korist siromakom, ki jih je udarila vojna.

Zaradi tega lepega idealizma sem zapisal poročilo o polzelski prireditvi, ki ni edina iz učiteljskih vrst; zaradi poglavja, ki spada pod znani naslov »Das Lied vom iravem Mann«. — F. Palna.

Ženi k dvajsetletnici.

Dne šestnajstega v cvetočem maju cerkev križanska zvezala naju v zakon pred petino je stoletja. Deževalo je, brez godbe, petja svatovščina je potekla nama; z njo je tam pri teti tvoja mama v bližnji ulici prijetno naju pogostila. Noč je prišla, mesto v temo zagrnila in skrivnostno venkaj je vabila. Vstala sva in se od družbe zbrane poslovila, potlej iz Ljubljane vlak odnesel naju v novo bivališče na Gorenjsko je, kjer skupno si ognjišče sva priredila za dni bodoče. Popisati tu mi ni mogoče let, ki skupaj sva jih preživela. Dobro sva se vedno razumela, sloga in ljubezen naju sta vodili in ljudem hudobnim še zavist budili. — Bog družino nama dal številno,

z njo pa tudi je takó obilno nama vsakorsnih težav naložil ter napósled še z vojsko pomnožil, da kdo drugi bi jim morda že podlegel in v obupu po rešilnih sredstvih segel! Utrdila so se nama pleča, toda vojna njih bremena večja, tebi tam v domovju pri družini, meni pri vojakih tu v daljini. Srce sluti mi in bridko čuti, kako zdaj življenja boj te kruti stiska, muči z vedno hujšo silo, ko otroci vzdihajo ti milo, tožni vstajajo od pičle sklede, stezajo po kruhu róke blede. . . . Jaz pa moram tu med tujci samovati, nič ne morem tebi, draga, pomagati, oh, to me tako boli in peče! K Bogu molim, naj te On podpira, čuva tebe, deca vsakoršne nesreče in nas skoraj združi v blagru mira! Čas polagama mi dalje teče. . . . Grom topov utihne za gorami, in nebó spet zjasni se nad nami: tákrat tvoje sveto materinsko delo naj plačilo bi zasluženo prejelo! S temi najsrčnejšimi željami ti čestitam žalostno — veselo in ti kličem iz srcá globine: Bog ohrani v krogu te družine!

Gradec, meseca maja 1917.

Fr. Rojec.

Takoj v začetku, ko je zadonel naš mladinski list Zvonček tja čez slovenske pokrajine, je stopil gosp. Fran Rojec v vrsto njegovih sotrudnikov in mu je še danes eden najmarljivejših sodelavcev. Veliko je število lepih pesmic, zanimivih povesti in za otroški oder primernih igrice, ki jih je napisal gosp. Rojec za Zvonček. Mnogo slik, rebusov, ugank v podobah za vse letnike Zvončka je narisal, ki razveseljujejo in bistrijo naši mladini um. Tudi sedaj, ko nosi vojaški suknjo, odkar je izbruhnila svetovna vojna, ne pozabi na Zvonček. Iz Bosne, Srbije, Gradca in od drugod mu pošilja zanimivo gradivo. Sploh se gosp. Rojec jako zanima za učiteljsko gibanje in ve ceniti njegovo delo v šoli in izven nje. Dne 16. t. m. je praznoval gosp. Rojec 20 letnico svoje poroke, on v rezervni vojaški bolnici v Gradcu, gospa njegova z družino pa v Ljubljani. Ob tej priliki se spominja v lepih pesmicah svoje dobre ženke in skrbne matere svojih otrok in ji čestita žalostno-veselo.

Marljivemu sotrudniku našega mladinskega lista Zvonček čestitamo tudi mi! (Ured.)

pri domači vzgoji očetovsko avtoriteto, ki se tako zelo pogreša v družinah. Posebno je priporočal presviliti cesar, telesno vzgojo. Ni dosti, da vzgoja blaži srce, pouk bistri um in podaja potrebne znanosti za življenje, šola naj skrbi tudi za telesno vzgojo, ki ne sme zaostajati za duševno. Šola naj pripomore, da vzgojimo telesno krepko in čvrsto mladino, ki bo v ponos staršem, v ponos in oporo državi. Priporočal je učitelstvu, da naj z vso vneto nadaljuje pričetno delo, vodi mladino ven v večno lepo naravo in jo tu navdušuje za prirodne krasote. Z veliko radostjo in s popolnim zadoščenjem za vsa zapostavljanja je sprejelo avstrijsko učitelstvo te lepe in umestne cesarjeve besede, ki ga gotovo vzpodbude k še vstrajnejšemu in uspešnejšemu delu na tem polju. Vzamejo naj pa te z Najvišjega mesta izgovorjene besede k srcu tudi oni, ki omalovažujejo učiteljevo delo in ne cenijo dovolj visoko njegovih zaslug za občo korist in blaginjo.

Cesar in cesarica v Galiciji.

Prve dni t. m. se je odpeljal cesar z majhnim spremstvom v Galicijo, da obišče vso vzhodno fronto od severa do juga. Priručno so sprejeli Nj. Veličanstvo na kolodvoru v Krakovu, navdušeno pozdravljali v Lvovu, Chodorovu in po drugih galicijskih mestih in vaseh. Cesar se je prijazno pogovarjal povsod z generali, častniki, meščani in preprostim ljudstvom. V razrušenih krajih je tolažil bedno ljudstvo in obetal, da bo storila vlada vse, da popravi škodo in sezida razrušene domove.

Nato je obiskal cesar tretjo armado na vzhodni bojni črti. Bil je ob bojni črti Stvij, Dolina, Stanislav, Kalus in šel v najsrednjejske strelske järke, kjer se je prijazno pogovarjal s prostaki in sam pripenal odlikovanja.

Potem se je vrnil cesar v Krakov, kamor je bila dospela cesarica Zita v spremstvu princa Hohenlohe in ministrskega predsednika Clam Martinica. Vse mesto je bilo bogato okrašeno. Na kolodvoru je bil slavnosten sprejem. Še isti dan je sprejel cesar deputacijo Poljskega kluba pod vodstvom načelnika viteza Bilinskega, ki je imel nagovor na cesarja, v katerem je opozarjal na dva važna čina pokojnega cesarja Franca Jožefa I., manifest o ustanovitvi Poljskega kraljevstva in o samostojnosti Galicije. Ves Poljski narod bo hvaležen cesarju, če se izvedeta ta načrta. Cesar je odgovoril, da hoče vse storiti, da se izvedejo načrti njegovega pokojnega strica ter hoče gledati nato, da bodeta oba naroda v Galiciji živela v zadovoljnosti, edinosti in lepi slogi. Iz Krakovega sta se vrnila cesar in cesarica zopet na Dunaj.

Spopolnimo učiteljsko izobrazbo.

Skušnje, ki jih zajemamo iz sedanjega silnega borjenja narodov, nas silijo in vedejo na preosnovno in izboljšanje razmer na vseh popriščih našega socialnega življenja. Posebno pri nas vidimo, kako trhle, neprimerne, nesmotrene so bile takoj v temelju nekatere naše naprave in uredbe, ki nas silijo sedaj v hitro odpmoč in čakajo krepke roke, da poseže vmes ter zboljša in obnovi in prenovi, kar je preosnove in preuredbe potrebno.

Ni nam pa šele vojna pokazala, kako zelo so pri nas preosnove potrebne nekatere uredbe, poznali smo to potrebo že prej in v nekaterih zadevah že mnogo storili, da bi se zboljšale razmere. Toda zaman! Zadeva se ni zganila z mesta, četudi so neumorno delali in se trudili prizadeti krogi v nje uresničenje. Taka zahteva je spopolnitev učiteljske izobrazbe. V učiteljskih listih, na zborovanjih, v petičijah smo povdarjali, da ni zadostna izobrazba, ki se nudi sedaj učiteljskemu naraščanju in nikakor ne odgovarja zahtevam časa. Večkrat so se zglašile učiteljske deputacije pri naučnem ministru, da pojasnijo in raztolmačijo na tem merodajnem mestu to pereče vprašanje, toda vse ni nič pomgalo, vse je ostalo pri starem. Stvar ne le, da ne napreduje, nazaduje celo, ker se učiteljska razširjajo navzdol s pripravljalnimi tečajmi in ne navzgor na širši podlagi. Ne zahteva pa samo učitelstvo zvišanja učiteljske izobrazbe, tudi učiteljski profesorji in učitelji so se že večkrat posvetovali o tem in stavili na mrodajnih mestih konkretne predloge in podali primerne nasvete, kako naj se preosnovajo učiteljska, da bodo zadostovala potrebam časa in doseglja svoj namen. Tudi naučno ministstvo je bilo mnenja, da je treba dati učil-

teljšcem širšo in trdnejšo podlago in storilo v ta namen že nekatere korake. Vprašalo je deželne šolske svete za njih mnenje, sklicalo je anketo v to svrhu in čuli smo že pred leti, da so zgotovljeni normalni učni načrti in druge spremembe.

In vendar smo še danes na istem mestu, kakor smo bili pred leti in tudi ni upanja, da bi se spravila zadeva v bližnji bodočnosti v pravi tir. Kaj je vzrok temu? Naučno ministrstvo čaka boljnih časov, onih časov namreč, da bi naš državni zbor vzel zadevo v pretres, v posvetovanje in sklepanje. Po pravici trdi učna uprava, da so učiteljska državni zavodi in da se smejo samo zakonodajnim potom spremeniti in preosnovati. S tem pa je stvar odgojena za nedogleden čas, ker je državni zbor že zboroval in zboroval, se posvetoval in sklepal, a nič sklenil in le kopicil zmešnjavo nad zmešnjavo. Že pred desetimi leti je cesar Franc Jožef I. naročil v prestolnem govoru državnemu zboru, naj vzame v pretres preosnovno učiteljsko, naučna uprava je storila potrebne predpripave, državni zbor je zboroval in se posvetoval o vseh mogočih nučnih pa tudi nenujnih stvarih, a o preosnovi učiteljski ni storil in sklenil ničesar. Saj za tako delo niti sposoben ni bil in bojimo se, da tudi v prihodnje ne bo spolnil upanja, ki ga stavi učitelstvo vanj. Državni zbor, ki je sklican k zasedanju dne 30. t. m. se bo pečal v prvi vrsti z razmerami in reševal naloge, ki jih je povzročila in mu jih nalaga vojna. Res je, da so vse te stvari neodložljive, neodložljivo je pa tudi vse, kar ima biti v blaginjo ljudstva, zato se mora preosnovati in prenoviti vse in to brez odloga, kar povzdiguje in pospešuje ljudsko izobrazbo. Državni zbor, če hoče biti v resnici pravi zastopnik ljudstva, zagovornik in pospeševalec demokratičnih idej, mora poslušati take glasove in jih uvaževati. Ako bi pa ne mogel ali ne hotel v tem pogledu storiti svoje dolžnosti, ali naj vlada mirno gleda, da se ne rešujejo tako važna vprašanja? Ali naj ne uveljavi, kar se brez zakonodajnega zastopstva uzakoniti sme? Učiteljska se res ne smejo brez državnega zbora razširiti čez 4 leta, to pa ne ovira, da bi se študij ne poglobil in zavod postavil na širšo in temeljitejšo podlago.

Državni šolski zakon zahteva za vsprejem v I. letnik izpolnjeno 15. leto in strog sprejemni izpit iz predmetov, ki so obvezni na meščanski šoli. Naši dve meščanski šoli sta obe že štiritrednih. Četrtri razred meščanske šole naj zbere najsposobnejše in najbolj ukaželjne dečke, ki hrepene po višji izobrazbi in učni smoter naj bo isti, ki ga ima četrti razred srednjih šol razen starih klasičnih jezikov. Učna uprava naj izda le normalni učni načrt za četrti razred meščanske šole, ki ga že zdavnaj pričakujemo. To bi bil prvi pripravljalni tečaj za naše sedanje učiteljske in strogi izpit, ki ga predpisuje zakon, naj zahteva temeljito obvladanie vse učne snovi razven tujih jezikov, ki jo podajajo štirji nižji razredi srednjih šol. Na taki podlagi bi učiteljske lahko delovali dalje in spopolnili ono vrzel, ki je tu nastala in zadostila onim zahtevam prizadetih krogov, ki streme učiteljski podati izobrazbo popolne srednje šole, ki v dosego svojega učnega smotra po dovršeni spodnji sredni šoli tudi nima več nego 4 leta na razpologo. Vsa ta preuredba se lahko doseže z normalnim učnim načrtom, ki ne spada v področje državnega zbora, temveč v področje učne uprave. Vsi v državnem šolskem zakonu naštetih učni predmeti naj se poučujejo na učiteljski v oni izmeri kakor v višjih razredih srednjih šol poleg drugega deželne jezika; v onih urah, ki so na gimnazijah oz. realkah določeni starih klasičnih ali novim jezikom, naj se poučuje na učiteljskih pedagogika s pomožnimi vedami, sociologija, etika, logika in dušeslovje.

Absolventom tako preosnovanih učiteljski bi se morala odpreti vrata na vseučilišče kakor absolventom srednjih šol. Strah pred tem korakom za enotnost šole ni na mestu, posebno sedaj ne, ker je učitelstvo pokazalo v sedanji vojski, da je povsod in vselej na svojem mestu. Iznebiti se mora širša javnost onega napačnega mnenja in krivega nazora, ki je vzrok sedanje nepopolne učiteljske izobrazbe, iznebiti mnenja in nazora nevednih nasprotnikov šole in učiteljske izobrazbe, ki presojajo učiteljsko izobrazbo z vidika ljudskošolskega pouka. Priznana resnica je, da je oni najsposobnejši za elementarni pouk, ki se najbolj uglobi v kako snov. Vlada naj ne čaka, da pride državni zbor do smotrerega dela in vzame v pretres preosnovno učiteljsko. Če bomo čakali to, nas bodo prehiteli v tem oziru vse države. Zadeva je jako

nujna, zato naj se izvrši vse, kar je učni upravi brez državnega zbora naredbenim potom izvesti mogoče. Učna uprava naj se hitro prime dela. Ta lahko ukrene, ne da bi se ji predbacivalo nezakonito dejanje, ne da bi se pregrešila zoper ustavna in demokratična načela. Če preosnovi učiteljska v tem smislu, bo to v blaginjo in korist ljudstvu in mi in naši potomci ji bodo hvaležni.

Pa še nekaj je, kar bi morala izvesti naša učna uprava. Državni šolski zakon veleva, da učiteljska vzdržuje država da so državni zavodi. V koliko je država dala že učiteljsko izobrazbo iz rok, lahko povzamemo iz tega, da je v Avstriji 134 učiteljski in od teh samo 67 državnih in da imajo zasebni zavodi več absolventov na leto nego državni. Da to ni v korist našim narodnostnim stremljenjem in ne učiteljski izobrazbi, so nam dokaz razmere v tem pogledu po naši slovenski domovini.

Tu je odprto široko polje plodonosnemu delu. Stavimo vse in ne opustimo ničesar, kar pospešuje ljudsko izobrazbo. Podlaga temu je pa temeljita izobrazba učiteljska. Kaj pomeni učitelstvo v socialnem življenju, to je pokazal sedanji čas. — D.

Oživimo v naši centralni organizaciji odsek za mladinsko slovstvo in ocenjevanje mladinskih spisov.

Pravila Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva polagajo posebno važnost na društveno delovanje v odsekih. V § 10. oddelek B je natanko določeno poslovanje Zavezenih odsekov in načrt za poslovni red člen I. predpisuje, da je stalno voliti štiri odseke, namreč: gospodarski, stanovsko-politični, pedagoško-didaktični in časnikarski. Vsem tem odsekom je določen delokrog in začrtan krog, v katerem naj se giblje njih delovanje. Poslovni načrt pušča Zavezni delegaciji svobodno pot, da se po potrebi osnujejo še drugi odseki.

Prav posebno važen se nam zdi odsek za mladinsko slovstvo in ocenjevanje mladinskih spisov, ki je marljivo deloval že v prejšnjih letih v okrilju Zaveze. Nič napačno bi ne bilo, ako bi ga prva delegacija, ko bo zborovala, uvrstila med stalne odseke. Zaveza skrbi ves čas svojega obstanka za dobre, slovenski mladini primerne mladinske spise: ustanovila je mladinski list »Zvonček«, »Mladinsko knjižnico« in »Jan Legovo knjižnico« ter zasnovala »Knjižnico za mladino«. Na mnogih glavnih skupščinah je bil razgovor o mladinskem slovstvu: tovariš Janko Leban je poročal o temi: »Kako in kaj naj čita mladina?« Tovariš Gangl je govoril o predmetu: »Naše mladinsko slovstvo«. Odsek za ocenjevanje mladinskih spisov je prav marljivo deloval nekaj let, žal da je zadnja leta pred izbruhom vojne počival. Ta važen odsek moramo zopet poklicati k življenju in vzbuditi njegovo delovanje, ker ne smemo zanemarjati tako važnega vzgojnega sredstva kot je čitanje.

Odsek za mladinsko slovstvo in ocenjevanje mladinskih spisov bi imel mnogo nujnega in važnega, pa tudi hvaležnega posla. Nihče ne more trditi, da so vsi spisi v našem mladinskem slovstvu dobri in priporočila vredni. Res je, mnogo lepih slovstvenih umotvorov za našo mladino imamo, ki se odlikujejo po vrlini in krasoti, bodi si vsebinsko, bodi si oblikovno. Vsakemu otroku z veseljem damo v roke tako delce, ker vemo, da blaži srce, krepi voljo, utrjuje značaj in ga prijetno zabava. Mnogo je pa še vedno nakupičenih v šolarskih knjižnicah mladinskih spisov, ki ne zaslužijo tega imena: niti trohice ne vsebujejo kake vzgojne tendence, dvomljive vrednosti so, kar se tiče pravnosti in drugih lepih kreposti; jezik v njih pa je trd, kakor bi se trli oreh. Čimprej tem boljše, da se izloči ta šušmarija iz knjižnic. Tu naj bi zastavil odsek prvo svoje delo. Kako široko polje plodonosnega delovanja se mu odpre tu! Knjižico za knjižico bo treba vzeti v roko, presoditi jo na vse strani, ločiti zdravo zrno od plev in tako obvarovati mladino pred manjvrednim in pohujšljivim in zapeljivim, voditi pa jo k čistemu vrelec vsega dobrega in lepega. Tako delo bo v korist ljudstvu in domovini in jako potrebno posebno po teh težkih in vse razdirajočih časih, ko je vzgoja mladine zaradi zunanjih vplivov tako zelo otežkočena. Naša mladina je naš up na boljše bodočnost, a to bodočnost ogrožajo mnoge nevarnosti. Izбира primernih in najboljših knjig

za šolarske knjižnice je prav težavna. Posebno mladi učitelji-šolski voditelji so večkrat v veliki zadregi, s kakšnimi in s katerimi mladinskimi spisi naj bi spopolnili šolarsko knjižnico, ker se boje, da bi za težko pridobljene prispevke za knjižnico ne kupili knjig, ki bi jih z mirno vestjo ne mogel dati otroku v roko.

Vsemu temu naj pomore odsek. V drugi vrsti bo važna njegova naloga, da sestavi seznam vseh spisov, ki jih je ocenil in spoznal primerne za mladino. Ocenjeval bi pa ne samo novih knjig, ki se v zadnjih časih prav hitro množijo, seči bo treba tudi po starejših in izreči sodbo, ali vsebujejo one vrline, na katere naj bi se bodoči odsek oziral in opiral pri ocenjevanju in sprejemu v seznam. Vse to delo bo veliko in težavno. Zato bo moral odsek pritegniti k sodelovanju pododseke, ki naj jih sestavijo okrajna učiteljska društva in jim izroče delo v domačem pokraju. Le na ta način pridemo do vzornih šolarskih knjižnic, ko bodo učitelstvu v ponos, mladini v korist. — D.

Plemenito dejanje stanovskega brata.

Dne 4. majnika t. l. je bila obletnica junaške smrti Gomilskega rojaka in blagega stanovskega brata Franca Četerja. Kot rezervni kadet, odlikovan s srebrno hrabrostno kolajno, je padel v boju za domovino proti zahrbtnemu Lahu. Nedavno se je dostavil pokojnikovi tugujoči mami njegov kovčeg z raznovrstno drobnarijo. V njem so našli blagopokojnikovo oporo, ki jo je napisal v strelnem jarku v žepno beležnico. V tem sporočju med drugim tudi tukajšnji šoli znesek po 300 K. in sicer izrecno za pomnožitev »Šolarske knjižnice« in »Zbirke učnih pripomočkov«. Nadalje odreduje, da pripade iz njegove zasebne knjižnice tukajšnji »Učiteljski knjižnici« krasno vezana, najbolj obširna prirodoslovna knjiga »Brehms Tierleben«. Tja naj se uvrstijo tudi vse druge njegove knjige vzgojeslovne ali znanstvene vsebine, ki jih bo gotovo nad 100. — Te velikodušne določbe v oporoki izražajo bolje nego najlepše besede pokojnikovo plemenito mišljenje in njegovo idealno ljubezen do učiteljskega poklica in do naše ukaželjne mladine. To dokazuje nadalje dejstvo, da je tudi domačemu »Bralnemu društvu« naklonil 200 K za spopolnitev njegove knjižnice v povzdigo ljudske izobrazbe. Zato smo pa tudi soglasno sklenili v seji krajnega šolskega sveta, da na dostojen način počastimo blagopojnikov spomin. Napravili mu bomo »Spominsko ploščo« v šolskem poslopju. To je tem bolj umestno, ker je nepozabni nazadnje poučeval na tukajšnji šoli in so ga od tu pozvali v vojaško službovanje. Na spominski plošči bo poleg običajnih podatkov tudi pokojnikova fotografija. Odkrila se bo najbolje o priliki, ko se bodo po končani svetovni vojni prepeljali zemljski ostanki blagega učitelja — mladence na domače pokopališče. — Zadnja volja sinka — edinea je bila žalujočej mami tako sveta, da je takoj — še pred zapuščinsko obravnavo — izplačala, oziroma izvršila ta voljo, kar bodi kot nekaj posebnega omenjeno njej v čast in drugim v spodbudo.

Naša brezbržnost v lastni hiši — naš poglavitni greh.

Zadnjič omenjenega članka ne morem pisati, čeprav bi ga priobčili. Pregled naročnikov »Popotnika« sem sicer sestavil (kolikor se tiče šol in učiteljstva), kakršen je, in da bi ga dajali na svetlo. V prilogi vam ga pošiljam: tovariši bi dejali, da jih dajem na pranger in bi se jezili, in o stanovski zavednosti pridigati, kjer je ni niti toliko, da bi se naročalo in plačevalo stanovski znanstveni svoj list, je brezuspešno, pa če bi govoril s še tako lepimi besedami. Saj niso naročniki »Popotnika«. Tovariši, ki jih vendar moramo šteti med najzavednejše! In na Kranjskem so naročene nanj šole, kjer so voditelji »slomskarji«, »zavezarji« ne potrebujejo lista. Na splošno pa to nisko število šol -naročnikov! Pri nas imamo določeno letno kvoto za šolarske knjižnice in vendar niso šole naročene niti na slovenski edini ped.-znanst. list — na to dejstvo sem opozoril našo štaj. »Zvezo«, ki sem ji dal pregled štaj. naročn. v svrhu agitacije. Ne vem, ali je tako tudi drugod, a nekje se že mora jemati denar za učila